

Toonhoogte

G-sleutel vlot kunnen lezen
F-sleutel kunnen lezen
mol / kruis / herstellingsteken
glissando

chromatiek

traploos van laag naar hoog / hoog
naar laag spelen
loopjes met halve toonafstanden

Toonladder

toonsoort bepalen t/m 3 kruisen en/of mollen
mineur / majeur
grondtoon en dominant
leidtoon in mineur
chromatisch
transponeren

moduleren

1^e en 5^e toon van de toonladder
verhoogde 7^e trap in mineur
alleen halve toonafstanden
in andere toonsoort zetten

binnen een stuk van toonsoort
veranderen

twaalftoonstechniek (dodecafonie)

compositietechniek waarbij (een reeks
van) alle twaalf tonen in het octaaf even
belangrijk zijn

atonaliteit

niet gebaseerd op een toonladder,
zonder grondtoon

Samenklank

intervallen: t/m octaaf (rein, groot en klein)
drieklank, majeur/mineur (gebroken drieklank)

homofonie

grondtoon + terts (groot/klein) + kwint

meerstemmigheid waarbij de stemmen
hetzelfde ritme zingen of spelen.

polyfonie

meerstemmigheid waarbij alle
stemmen een zelfstandig
ritme hebben

bourdon

constante kwint in de bas

orgelpunt

lang aangehouden of steeds
herhaalde toon in de bas

modulatie

het veranderen van de toonsoort in de loop van een compositie
een wrange samenklank (bv. secunde)
aantal naast elkaar liggende tonen tegelijk gespeeld

dissonant cluster

unisono
parallel

alle stemmen zelfde melodie
stemmen bewegen in dezelfde richting met een vast interval
stemmen bewegen in tegenovergestelde richting van elkaar

tegenbeweging

close harmony

meerstemmige zang waarbij de verschillende stemmen dicht bij elkaar worden uitgevoerd

Ritme

hele t/m zestiende noot / rust
punt achter een noot
verbindingsboog
syncope
triool
fill
swing

accentverschuiving
onderverdeling in drieën
invulling van rustmoment, vaak drums
verlenging van de eerste achtste in een groepje van twee achtsten
telkens herhaald ritme

ostinaat ritme

Maat

tweedelige (2/4, 4/4, 6/8), driedelige maat (3/4, 3/8),
onregelmatige maat (5/4, 7/4)
maatstrepen
opmaat
maatwisseling
afterbeat

onvolledige maat aan het begin

accenten op 2^e en 4^e tel

Tempoaanduidingen

largo
adagio
andante
moderato
allegro
presto
slow/medium/fast

zeer langzaam
langzaam
rustig gaand
gematigd tempo
snel
zeer snel

Tempoveranderingen

accelerando

sneller worden

ritenuto
a tempo
BPM / metronoom aanduiding

vertragen
begintempo hervatten
geeft beats per minuut aan

Dynamiek

alle gebruikelijke dynamiektokens van pp t/m ff
crescendo
decrescendo
sforzando
terrassendynamiek

overgangsdynamiek

sterker worden
zachter worden
plotseling sterk (één noot/samenklank
plotselinge overgang van sterk naar
zacht of omgekeerd
geleidelijke overgang van sterk naar
zacht of omgekeerd

Uitvoeringspraktijk

legato
portato
staccato
fermate
pizzicato
vibrato
glissando
arpeggio

interpretatie

a capella

versieringen
scat vocal

rappen

dirty intonation

8 boven/onder sleutel

Da capo al fine / al segno
Tutti / solo

Melodie

muzikale zin, voorzin/nazin
motief (ritmisch / melodisch)

motiefverwerking

gebonden
bijna gebonden
kort, afgestoten
verlenging van een noot/rust
getokkeld
trilling in toonhoogte
glijdend verloop van toonhoogte
tonen van een akkoord snel
na elkaar gespeeld (als een harp)
manier waarop een werk wordt
uitgevoerd
vocale uitvoering zonder
begeleiding
omspelingen en trillers
zingen op betekenisloze
lettergrepen (vooral jazzmuziek)
spreken van teksten op ritmische
begeleiding
opzettelijk te hoog of te laag
intoneren of vervormen van een toon
(jazz en pop)
octaaf hoger/lager uitvoeren dan
genoteerd
weer terug naar begin/teken
allen / 1 instrument

kortste melodische/ritmische
gegeven
verandering van motieven

thema	afgerond melodisch geheel als bouwsteen voor de compositie
sequens	trapsgewijs herhalen van een motief
liedvorm vormschema	structuur/opbouw van een lied opbouw van een stuk aangegeven met letters en/of accenten (a, a')
break	onderbreking van een stuk waarbij soms de solist doorspeelt
riff	kort motief dat een aantal keren herhaald wordt
walking bass	op elke tel wordt een andere doorgaand basloopje (vaak in kwarten of achtsten)

Liedsoorten

coupletlied	lied dat voor ieder couplet dezelfde muziek heeft
gevarieerd coupletlied	lied waarvan de muziek van de coupletten gevarieerd is
doorgecomponeed lied	elk couplet heeft nieuwe muziek
orkestlied	lied met orkestbegeleiding
rondo	instrumentale compositie met afwisseling couplet/refrein
opera	klassiek muziektheater
aria	lied met orkestbegeleiding
recitatief	gedeelte in een opera waarin de tekst zingend wordt voorgedragen met minimale begeleiding
recitativo secco	met minimale akkoordbegeleiding
recitativo accompagnato	met iets meer uitgebreide begeleiding
tekstuitbeelding	muziek beeldt de tekst uit
sprechgesang	sprekend zingen (20 ^e eeuw)
song	
couplet	
refrein	
bridge	

Variatie

variatie op een thema:
ritmische variatie
melodische variatie
ostinate bas

voortdurend herhaalde melodie in de bas

Muzikale vorm

hoofdvorm: symfonie / sonate
bluesschema
soloconcert
cadens

expositie, doorwerking, reprise, coda

solomoment in een concert

polyfone compositietechniek:

- *canon*: zelfde melodie door iedereen, inzet tweede en verdere stemmen telkens na een paar noten en/of maten
- *fuga* / fugatisch: 1 thema. Dit thema wordt eerst na elkaar door de verschillende stemmen gespeeld. Inzetten overlappen elkaar in het begin niet.
- *imitatie*: alleen een gedeelte (meestal het begin) van een melodie wordt door een aantal stemmen ingezet. Inzetten overlappen elkaar.

tegenmelodie

een duidelijk herkenbare, van de hoofdmelodie afwijkende, melodie. Deze zelfstandige melodie klinkt gelijktijdig met de hoofdmelodie

stemparen

gedeelte in polyfone compositie waarin telkens groepjes van twee stemmen parallel zingen/spelen

vergroting/verkleining

het thema in langere/kortere notenwaarden